

Economische Nota Drimmelen

Deel A – Visie

April 2021

Inhoud

Deel A: Economische visie

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Inleiding

1.2 Kaders

Hoofdstuk 2. Drimmelen in beeld

2.1 Inleiding

2.2 Drimmelen langs de meetlat

2.3 Kernopgaven

Hoofdstuk 3. Economische visie Drimmelen

3.1 Inleiding

3.2 Visie op de toekomst

3.3 Visie per focusgebied

Hoofdstuk 4. Uitvoeringsprogramma

4.1 Inleiding

4.2 Ondernemerschap en werkgelegenheid

4.3 Centrumgebieden

4.4 Buitengebied

4.5 Bedrijventerreinen

4.6 Organisatie en financiën

Deel B: Bouwstenen en bijlagen: Zie apart document

3

4

5

8

10

11

13

15

16

17

18

23

41

42

43

45

46

47

48

A

Deel A

Economische visie

Inleiding

01

1.1 Inleiding

Aanleiding

Voor u ligt de economische nota van de gemeente Drimmelen. Drimmelen hecht veel waarde aan de bijdrage die de lokale economie biedt aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Dit blijkt onder andere uit het coalitieakkoord waarin als doel is opgenomen 'het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid'. De gemeente Drimmelen heeft behoefte aan een inspirerende nota die de economische ontwikkelingsmogelijkheden in de gemeente helder maakt. Die richting geeft aan de inzet van gemeente, ondernemers, vastgoedeigenaren en andere belanghebbenden voor een economisch vitaal Drimmelen. Op de volgende pagina is de toegevoegde waarde van een lokale economische nota weergegeven.

Hoe is deze nota tot stand gekomen?

Deze nota is tot stand gekomen in samenwerking met ondernemers (incl. zzp'ers), onderwijs, externe samenwerkingspartners en gemeente. Er is een schouw door de gemeente gemaakt waarin alle relevante werklocaties en centrumgebieden bezocht zijn. Er zijn analyses gemaakt van diverse beleidsdocumenten en economische gegevens. Er hebben diverse sessies en gesprekken met ondernemers plaatsgevonden. In februari hebben een drietal druk bezochte ondernemerstafels plaatsvonden waarin de belangrijkste kansen en doelen voor de gemeente besproken zijn en hoe deze doelen te

bereiken. Dit vormt belangrijke input voor deze nota. Zowel door gemeente als ondernemers is commitment uitgesproken voor de uitvoering van deze economische nota.

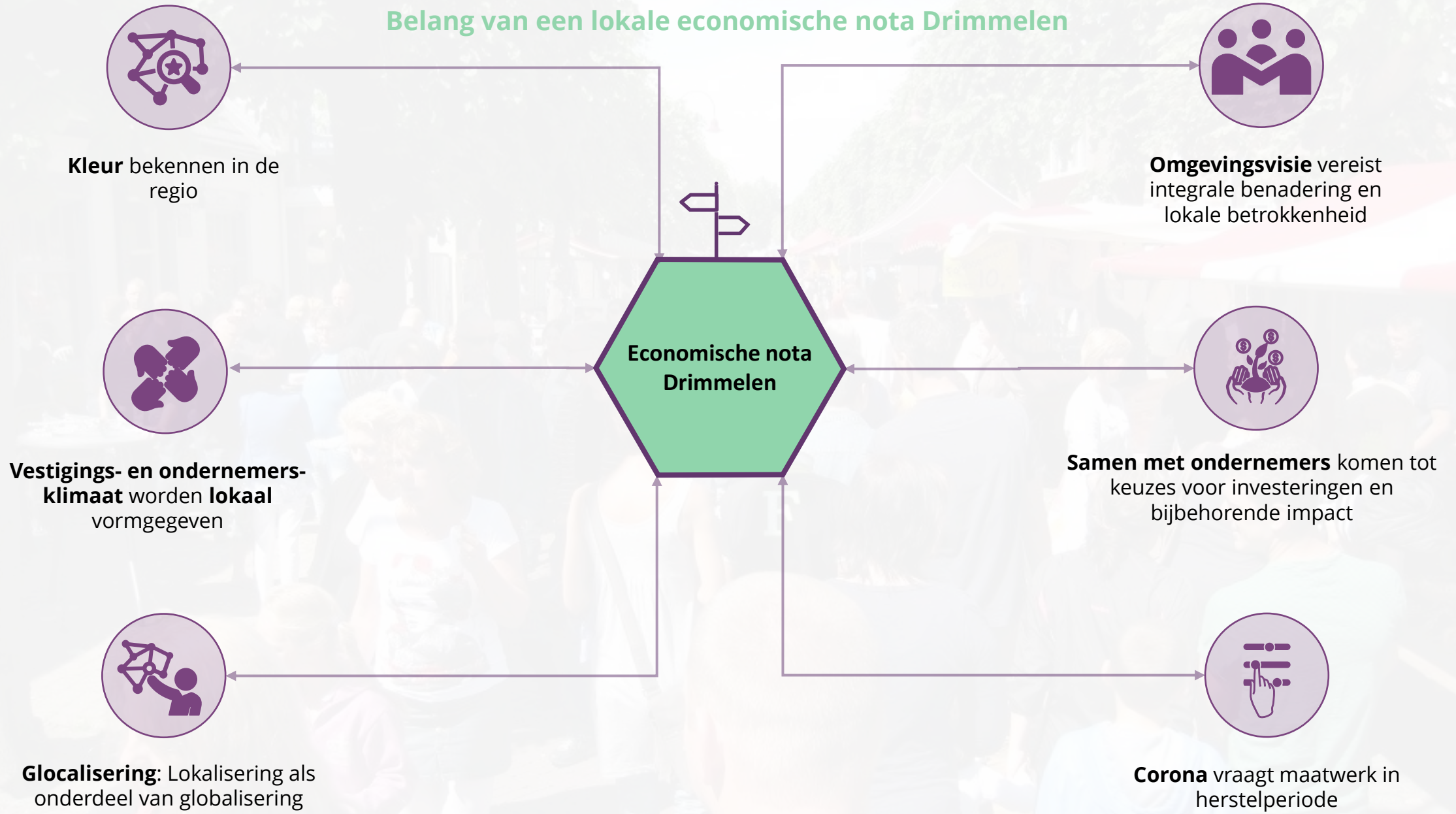
Coronacrisis

Deze nota is opgesteld gedurende de coronacrisis. In enkele maanden tijd veroorzaakt het coronavirus wereldwijd een economische crisis van enorme omvang. Bedrijfsleven en overheid worden geconfronteerd met tegenslagen voor verschillende sectoren. Er is nog veel onduidelijkheid over hoe en wanneer de crisis uitwerkt in verschillende sectoren. We hebben bij het opstellen van deze nota zoveel mogelijk rekening gehouden met de effecten van corona.

Tegelijkertijd in het besef dat corona van tijdelijk aard is. Deze economische nota geeft focus en ambitie aan de lokale economie van de gemeente Drimmelen op de middellange termijn.

*De visie vormt geen
blauwdruk, maar een
kader waarin ruimte is
voor flexibiliteit en
bijsturing*

Belang van een lokale economische nota Drimmelen

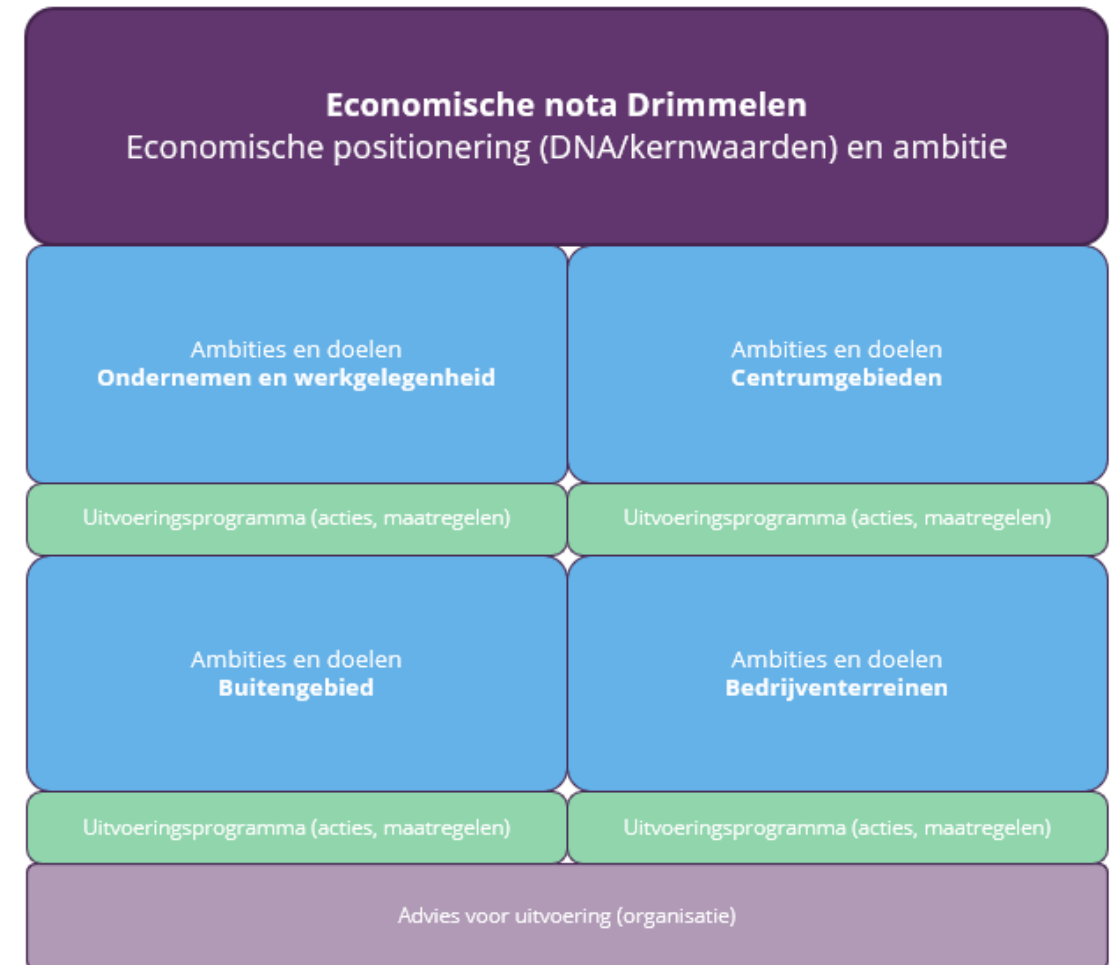
Opbouw economische nota

In de figuur is te zien hoe deze economische nota is opgebouwd. Er is een ambitie opgesteld voor de economische ontwikkeling van de gemeente Drimmelen. Vervolgens richten we ons op vier focusgebieden: ondernemen en werkgelegenheid, centrumgebieden, buitengebied en bedrijventerreinen. Per focusgebied zijn ambities en doelen opgesteld, gevolgd door een uitvoeringsprogramma met concrete acties en maatregelen om de gestelde ambitie en doelen te bereiken. Om deze acties en maatregelen kracht bij te zetten, is een uitvoeringsstructuur opgesteld met de kartrekker van acties en maatregelen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 gaat in op de belangrijkste beleidskaders en samenwerkingsverbanden binnen de gemeente Drimmelen en de regio West-Brabant. Hoofdstuk 2 geeft op basis van kernwaarden, een samenvatting van de analyse in de vorm van de SWOT en de kernopgaven de huidige situatie weer¹. Dit hoofdstuk vormt de opmaat naar de visie, welke in hoofdstuk 3 is uitgewerkt. In hoofdstuk 4 wordt vervolgens aan de hand van het uitvoeringsprogramma en bijbehorende organisatie en financiën concrete handvaten geboden om de visie tot uitvoering te brengen.

¹ In deel B (bouwstenen) zijn de belangrijkste resultaten uit de analyse verder toegelicht. De SWOT en kernwaarden geven een bondige samenvatting van deze bouwstenen.

Opbouw economische nota Drimmelen

1.2 Kaders

Deze economische nota staat niet op zichzelf. Het is belangrijk om rekening te houden met ontwikkelingen en beleid van de gemeente Drimmelen in het opstellen van deze visie. Ook de huidige coronacrisis vraagt aandacht. Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste beleidspunten, onderverdeeld in regionaal en lokaal beleid. Gemaakte keuzes en opgestelde actiepunten in deze nota sluiten aan of dragen bij aan de opgestelde doelen in al bestaand beleid. In tabel hiernaast is een overzicht te vinden van de bestaande samenwerkingsverbanden in de gemeente Drimmelen en omgeving. De nota is opgesteld binnen de volgende beleidskaders:

Actieprogramma Regio West-Brabant 2019-2023

Dit actieprogramma richt zich op vier thema's: Economie, Mobiliteit, Arbeidsmarkt en Ruimte. De bedrijventerreinen in de regio versterken elkaar: regionale profilering, een regionaal passend aanbod en geen onderlinge concurrentie.

RES1.0 West-Brabant

De gemeenten in West-Brabant hebben gezamenlijk keuzes gemaakt over regionale energievraagstukken. In deze strategie staan voornamelijk afspraken over hoe en waar duurzame elektriciteit opgewekt kan worden, structuur voor de warmtevoorziening en over uitbreiding van de energie-infrastructuur en innovatieve technieken. Individuele gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan.

PARTNER	BELANG
Regionaal	
Provincie Noord-Brabant	Samenwerking op thema's die van belang zijn voor de hele provincie. De provincie werkt op deze manier samen met buitenlandse steden en regio's
West Noord-Brabant	Regio West-Brabant (RWB) werkt integraal vanuit de thema's economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte
Amerstreek	De gemeenten Drimmelen, Oosterhout en Geertruidenberg werken samen op het gebied van bedrijventerreinen
Sociale Werkvoorziening MidZuid	Samenwerking van de gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout op het gebied van sociale werkvoorziening
Netwerksamenwerking De Biesbosch	Samenwerking tussen de gemeenten Dordrecht, Werkendam en Drimmelen. Bestuurt de ontwikkelingen en beheer van het nationale park (toezicht, marketing, educatie en faciliteiten voor bezoekers etc.)
Lokaal	
Bruisend Made	BedrijvenInvesteringsZone (BIZ) in Made centrum voor de verbetering van de kwaliteit en uitstraling van het winkelgebied in Made
Bedrijven Netwerk Drimmelen (BDN)	Een netwerk voor alle ondernemers die gevestigd en betrokken zijn binnen de gemeente Drimmelen
Open Coffee Drimmelen - Geertruidenberg	Netwerkbijeenkomsten voor ondernemers in de gemeente Drimmelen en Geertruidenberg
ZLTO Drimmelen - Geertruidenberg	Vertegenwoordigt bedrijven in de groene ruimte in Drimmelen en Geertruidenberg
Duurzaam Drimmelen	Stichting die in gemeente Drimmelen actief is op het gebied van duurzaamheid, gericht op de gemeente, onderwijs en bedrijven
Traais Energie Collectief	Energie Collectief van en voor mensen uit Terheijden. Inzetten op het opwekken en maken van eigen, duurzame energie
Opgewerkt Drimmelen	Coöperatie van inwoners van de gemeente Drimmelen die zelf groene energie opwekken door middel van een gezamenlijk zonnedak in de gemeente

Belangrijkste samenwerkingsverbanden in de gemeente Drimmelen

Concept Beleidsvisie Vrijtijdseconomie 2021-2025

Belangrijke pijlers in de visie vrijetijdseconomie zijn:

- Het ontwikkelen van het onderscheidend toeristisch profiel;
- Verbeteren toeristisch recreatief aanbod;
- Vormgeven van de informatievoorziening en promotie;
- Sturen op balans;
- Verbreden profijt van de Biesbosch naar alle inwoners en ondernemers;
- Versterken van kansrijke samenwerkingen.

De keuzes die gemaakt zijn in deze economische nota sluiten aan op keuzes in de Beleidsvisie Vrijtijdseconomie.

Programma Duurzaamheid

Dit programma richt zich op duurzame en circulaire economie in de gemeente Drimmelen: natuur en biodiversiteit, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie en energietransitie. Deze economische nota bevat concrete actiepunten die bijdragen aan het behalen van de doelen uit het Programma Duurzaamheid.

Toekomstvisie Drimmelen 2040

In de toekomstvisie staan vier toekomstperspectieven centraal: Samen bouwen aan de toekomst; Een levendige gemeente; Onze blauwgroene motor; Toekomstbestendige gemeente. De opgestelde actiepunten in deze economische nota dragen bij aan het behalen van de opgestelde toekomstperspectieven.

Ontwerp-Omgevingsvisie

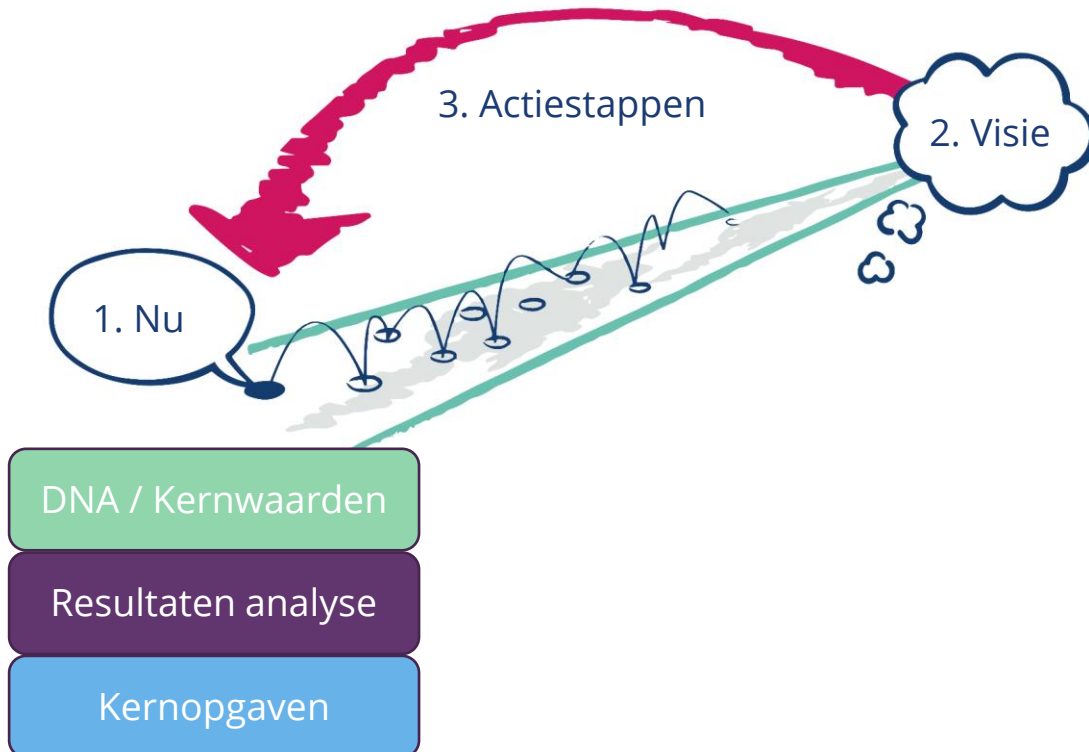
De Omgevingsvisie is een integrale visie op strategisch niveau. Die gaat over de fysieke leefomgeving en hoe de kwaliteit hiervan kan worden verbeterd. In de omgevingsvisie komt verschillende thema's aan bod, zoals duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie en gezondheid. De visie is gebiedsgericht opgezet en vormt een integraal afwegingskader voor initiatieven in de fysieke leefomgeving. De visie richt zich op verschillende gebieden: de dorpen, het buitengebied, de Biesbosch en Plukmade. De doelen die de gemeente Drimmelen wil bereiken worden in de Omgevingsvisie vertaald in ambities. De voorbereidingen voor de Omgevingsvisie zijn in 2020 gestart. De visie zal in de loop 2021 worden vastgesteld. Deze economische nota geeft input aan de omgevingsvisie.

02

Drimmelen in beeld

2.1 Inleiding

In drie stappen naar een goede en gedragen visie

Deze economische nota staat niet op zichzelf, maar is nadrukkelijk in samenspraak met de sectoren/branches en betrokkenen opgesteld. Om tot een goede en gedragen visie komen zijn een drietal zaken belangrijk:

1. **Uitgangssituatie 'nu'.** Het DNA en kernwaarden van de gemeente Drimmelen (zie volgende pagina), de resultaten van de analyse (zie SWOT en deel B 'Bouwstenen') en de kernopgaven die daaruit volgen vormen het fundament waarop de visie is gebouwd.
2. **Visie.** Dit bepaalt het streefbeeld, de ambitie voor de Drimmelense economie en de focusgebieden. De bepaling van de visie en ambitie legt de koers voor de komende jaren vast en geeft richting aan de te maken keuzes (zie hoofdstuk 3).
3. **Actiestappen.** Vanuit de visie kan terug worden geredeneerd met de vraag: wat is er nodig om deze ambitie en visie te bereiken. Hoe concreter, hoe beter en het bepalen van 'de eerste stap' die nodig is om de gewenste beweging op gang te krijgen (zie hoofdstuk 4).

Kernwaarden Drimmelen Accent economie

Samenredzaam

Lokale bedrijvigheid
en producten

Duurzaam, groen en vitaal

Ligging aan
A59 en A16

Ons-kent-ons

Lokale initiatieven en
evenementen

Levendige dorpen

Agrarische sector
en glastuinbouw

Rust en ruimte

Natuurlijk,
biologisch,
innovatief

Natuur / Biesbosch

Vrijtijdseconomie
en recreatie

Hoge deelname aan
maatschappij

Sterke
sector
zorg en
onderwijs

Gezonde
en groene
woon omgeving

Made als hoofdkern

Inclusieve gemeente

2.2 Drimmelen langs de meetlat

De analyses vormen in combinatie met de input van de ondernemerstafels de belangrijkste bouwstenen voor de visie

Behalve de kernwaarden vormen verschillende analyses (zie deel B: bouwstenen²) in combinatie met input uit de bijeenkomsten met de hiertoe ingerichte kopgroep en ondernemerstafels de belangrijkste bouwstenen voor de economische visie. Deze zijn samengevat in de SWOT op de volgende pagina en geeft een overzicht van de belangrijkste sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen voor de economie van Drimmelen.

Aan de hand van de eerdergenoemde stappen is een beeld verkregen hoe Drimmelen er anno 2021 voor staat. Dit helpt ons de belangrijkste kernopgaven en -kwaliteiten te destilleren en vormen de opmaat naar de economische visie van Drimmelen.

² Bestaande uit: Economische structuur, economische kengegevens, analyses deelgebieden, beleidskaders, factsheets bedrijventerreinen

Sterkte

- **Grootste jachthaven** van West-Europa (incl. bijbehorende werkgelegenheid)
- **Veel zzp'ers** in met name zakelijke dienstverlening, bouw en gezondheid
- Relatief groot aandeel **praktisch opgeleiden**
- **Sterke toename aantal arbeidsplaatsen** in diverse sectoren, met name bouw (excl. landbouw)
- **Stabiele markt:** leidt tot laag werkloosheidspercentage en weinig bedrijfsopheffingen
- **Weinig leegstand commercieel vastgoed** (winkels, bedrijfsgebouwen, kantoren)
- **Koploper op gebied van duurzaam vervoer:** pilot zelfrijdende bus, promoten elektrische (deel)auto's
- **Goede ontsluiting** dankzij ligging aan A59 en A16
- **Arbeidsmigrantenhuisvestingsbeleid** zorgt voor heldere kaders en regelgeving
- **Natuur, water, groene omgeving**
- **Nationaal Park de Biesbosch** als toeristische attractie met 1,5 miljoen bezoekers
- **Glastuinbouwsector** als belangrijke werkgelegenheids- en innovatiemotor
- **Sterk evenementenaanbod** zorgt voor bruisende lokale gemeenschap

Kans

- **Kwalitatieve versterking cluster van bedrijventerreinen** in de regio
- **Verbinden bedrijven(terreinen) met arbeidsmarkt/onderwijs** in de regio
- Goede huisvesting creëren om **arbeidsmigranten aan te trekken**
- **Duurzaamheidskansen voor alle sectoren** waarbij aangehaakt kan worden op **gemeentelijke ambities m.b.t. duurzaamheid** (energieneutraal, circulair)
- **Ontlasten van ontsluiting naar dorpen** door waar mogelijk doorgaand (vracht- en landbouw)verkeer om te leiden
- **Regionale bereikbaarheid vergroten:** ontwikkelingen Eindhoven Airport, treinverbinding naar Duitsland en België, aansluiten op Europees HSL netwerk
- Zorg en glastuinbouw als **innovatieve sectoren**
- **Vrijtijdseconomie is groeimarkt** en biedt kansen voor voorzieningenniveau
- **Coronacrisis:** versnelling trends & ontwikkelingen zoals duurzaamheid, gezondheid en digitalisering
- **Amercentrale** zet aan tot nadenken over alternatieve vormen van warmtelevering
- **Regionaal en nationaal meer aandacht voor zzp'ers**

Zwakte

- **Relatief weinig bedrijven en werkgelegenheid** in de eigen gemeente
- **Relatief weinig bedrijfsoprichtingen** is symptoom van lage dynamiek economie
- **Weinig uitgeefbaar bedrijfsterrein**
- **Toekomstbestendigheid enkele bedrijventerreinen onder druk**
- **Laag aanbod aan winkelvoorzieningen** in sommige dorpen
- **Toenemende demografische druk:** vergrijzing en ontgroening
- **Bereikbaarheid van (OV-verbinding naar) dorpen is matig**
- Veel pendelverkeer zorgt voor **vastlopen snelwegen rondom Drimmelen**
- **Samenwerking op bedrijventerreinen ontbreekt**
- **Potentie voor verblijfsrecreatie** (hotels, vakantieparken etc.) **niet volledig benut**
- **Lage beoordeling dienstverlening gemeente** door ondernemers
- **Onvoldoende zicht op behoeften zzp'ers**

SWOT

Bedreiging

- Online winkelen en gevolgen corona zetten **fysieke winkelvoorzieningen sterk onder druk**
- **(Groeierend) tekort aan personeel specifieke sectoren:** Logistiek, Techniek, IT, agrarisch
- **Zwakke toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen** in regio West-Brabant
- **Coronacrisis:** (langdurige) economische recessie en liquiditeit ondernemers onder druk, toename werkloosheid en faillissementen
- **Dichtslibben A59 en andere relevante snelwegen**
- Toename drukte door toerisme kan leiden tot verhoogde verkeersdruk: **bereikbaarheid dorpen onder druk**
- **Toenemende regelgeving en hogere eisen overheid** agrarische sector zetten agrarische onderneming onder druk
- **Sluiting Amercentrale** zorgt voor onzeker toekomstperspectief (ook voor bedrijvigheid in directe omgeving, bijv. glastuinbouw)

2.3 Kernopgaven

Kijkend naar hoe de gemeente er anno 2021 voor staat, zijn er een aantal kernopgaven waarmee we de komende jaren aan de slag mee moeten en zullen gaan:

- Hoe zorgen we voor voldoende (goede) ruimte voor ons lokale MKB op onze bedrijventerreinen?
- Hoe houden we onze winkelgebieden en centra toekomstbestendig?
- Hoe behouden we ons kenmerkende buitengebied met (voldoende) ruimte voor vernieuwing?
- Hoe zorgen we ervoor dat lokale bedrijven aan voldoende geschoold personeel komen?

Deze kernopgaven geven al enige richting aan de visie. Hierbij vinden we het belangrijk om deze opgaven in de bredere context te zien: voor alle onderdelen geldt dat ze moeten bijdragen aan bredere doelstellingen die in de toekomstvisie, omgevingsvisie, het duurzaamheidsprogramma en de visie vrijetijdseconomie zijn vastgelegd.

In de volgende hoofdstukken geven we aan de hand van de visie, ambitie en uitvoeringsagenda richting aan hoe gemeente en ondernemer vanuit economisch perspectief samen bovenstaande kernopgaven en kernkwaliteiten aan willen pakken.

Kernkwaliteiten

Het doel van deze visie is niet alleen om bij te dragen aan de bredere doelstellingen, maar ook om de lijnen uit te zetten voor hoe Drimmelen zich kan onderscheiden. Kernkwaliteiten waarop we voortbouwen zijn:

- Sterke sociale verbondenheid (men kent elkaar goed en vaak hangt er een informele en constructieve sfeer wat leidt tot succesvolle samenwerkingsinitiatieven)
- Lage werkloosheid en hoog arbeidsethos (zorgt voor een 'samen doen' mentaliteit)
- Diverse agrarische sector (zorgt voor veerkracht, grote potentie voor innovatie en een goede basis voor samenwerking in de vorm van bijvoorbeeld coöperaties)
- Rust en ruimte (in combinatie met de strategische ligging tussen Breda en Zuid-Holland zorgt dit voor een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat)
- Onderdeel van de regionale kopgroep op het gebied van duurzaamheid(sbeleid)

03

Economische
visie
Drimmelen

*Het gaat erom dat we
elkaar begrijpen
- Ondernemer
ondernemerstafel*

3.1 Inleiding

Zoals in de vorige hoofdstukken naar voren kwam zijn er diverse opgaven en kernkwaliteiten waarop in Drimmelen kan worden voortgebouwd. In dit hoofdstuk beantwoorden we de vraag: waar willen we naartoe in economisch opzicht in Drimmelen? En hoe gaan we daartoe komen?

In paragraaf 3.2 beschrijven we het toekomstbeeld van Drimmelen. Wat vinden we belangrijk? En welke ambitie hoort daarbij? Vervolgens gaan we voor ieder focusgebied de diepte in: wat willen we specifiek bereiken en hoe gaan we de ambities realiseren? Waarna we in hoofdstuk 4 aan de hand van het uitvoeringsprogramma concrete acties aandragen.

3.2 Visie op de toekomst

Drimmelen is uniek in de regio...

Drimmelen is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken, ondernemen en recreëren voor degenen die van rust en ruimte houden. Als groene oase tussen het stedelijk geweld van Breda, de bedrijvigheid van Moerdijk en het bijzondere natuurgebied de Biesbosch wordt het groene karakter sterk gewaardeerd door onze bewoners.

Van oudsher zijn we een agrarische gemeente en al generaties lang zorgt dit DNA voor een hoge gemeenschappelijke betrokkenheid. Dit zien we vandaag de dag nog terug in het hoge 'ons-kent-ons' gehalte, de vele evenementen en het hoge organiserende vermogen. Anders dan in stedelijke gebieden vind je bij ons ondernemers en inwoners waarvoor het collectief belangrijker is dan het individu.

... en dat willen we graag zo houden

De kernwaarden van onze gemeente in combinatie met ontsluitingen via het spoor, het water en snelweg maken Drimmelen ook aantrekkelijk voor nieuwe bewoners en bedrijvigheid. Natuurlijk zijn we een open gemeente, maar de komende 10 jaar zal er een toenemende ruimtevrage van verschillende functies plaatsvinden. Deze toenemende ruimteclaims van bijvoorbeeld bedrijventerreinen, woningen, duurzame energieopwekking en landbouw zetten onze kernwaarden onder druk. Als gemeente hebben we oog voor verschillende belangen, maar naar de toekomst toe brengt dit uitdagingen met zich mee.

Drimmelen is uniek in de regio en dat willen we graag zo houden

Dit vraagt om keuzes op economisch gebied...

Verschillende ruimteclaims in combinatie met de kernwaarden in gemeente vragen om keuzes. Enerzijds gaat het om keuzes in de 'hardware' van onze gemeente: hoe geven we onze ruimte vorm om onze economie toekomstbestendig te houden? Wat willen we wel, maar ook zeker: wat willen we juist niet? Anderzijds is de 'software' minstens zo belangrijk: hoe zorgen we er voor dat er over 10 jaar geen scheefgroei is in bijvoorbeeld woon-werkverkeer? Komen onze bedrijven nog wel aan voldoende gekwalificeerd personeel?

Daarbij is het cruciaal om te kijken naar regionale ontwikkelingen (zoals de toenemende aantrekkingskracht op talent van Breda of de uitbreidingen op Moerdijk) de komende jaren. We leggen in deze visie vast hoe we ons verhouden tot de regionale ontwikkelingen. Door slim aan te haken op thema's die we beter regionaal kunnen oppakken, maar ook door voor sommige thema's een duidelijke eigen koers te varen geven we invulling aan ons eigen lokale economische ecosysteem.

... om onze economie bij te laten dragen aan een levendige, toekomstbestendige en inclusieve gemeente

We vinden het te allen tijde (nu, maar ook naar de toekomst toe) belangrijk om in ons achterhoofd te houden waarom we eigenlijk een gezonde lokale economie willen. Ondanks dat het concept 'economie' niet tastbaar is, vinden we het wel een belangrijk onderdeel van onze gemeente (zie onder andere ontwerp-omgevingsvisie). Op de eerste plaats draagt een gezonde lokale economie natuurlijk bij aan werkgelegenheid en inkomen (welvaart). Dit zorgt weer voor bestedingen bij onze lokale ondernemers, et cetera.

Relatie met omgevingsvisie

De ontwerp-omgevingsvisie bevat thema's, ambities en waarden voor de fysieke leefomgeving in de gemeente Drimmelen. De omgevingsvisie borduurt voort op de ambities die opgesteld zijn in de toekomstvisie, opgedeeld naar deelgebieden. Deze economische nota sluit op onder andere de volgende thema's uit de omgevingsvisie aan:

- **Agrarische sector:** agrarische bedrijven moeten kunnen groeien en duurzaamheid komt meer centraal te staan
- **Energie:** bedrijven en ondernemers gaan zo duurzaam mogelijk handelen
- **Voorzieningen:** er wordt ingezet op behoud van een goed voorzieningenniveau om de leefbaarheid in stand te houden
- **Werk en ondernemen:** ondernemerschap en bedrijvigheid wordt behouden en versterkt. Leegstand wordt zoveel mogelijk verminderd en voorkomen

Tegelijkertijd draagt een gezonde lokale economie bij aan onze brede welvaart. Dit gaat verder dan alleen inkomen en werkgelegenheid. Een goed (toegankelijk) voorzieningenniveau, adequate zorg in de buurt, sociale cohesie, aandacht voor groepen met een achterstand en tevredenheid over het leven zijn indirecte effecten van economie die bijdragen aan het welzijn van onze inwoners. Het achterliggende doel van deze economische visie is om de komende 10 jaar onze lokale economie bij te laten dragen aan de bredere doelstellingen die zijn gesteld voor onze inwoners en ondernemers. Per slot van rekening is de rol van de overheid 'er voor de burgers'.

Waar willen we naartoe?

Concluderend zien we dat Drimmelen een uniek karakter heeft en dat er belangrijke uitdagingen, maar ook voldoende kansen in de toekomst liggen. Economisch zijn we deels afhankelijk van (inter)nationale en regionale ontwikkelingen. Tegelijkertijd wordt het vestigingsklimaat- en ondernemersklimaat lokaal vormgegeven en neemt het belang van 'lokaal' toe. Daarbij willen we veerkrachtig zijn: op het moment dat het economisch minder gaat, willen we niet in de hoek zitten waar de eerste klappen vallen.

De voorgaande hoofdstukken hebben een goed beeld gegeven van de huidige situatie en wat we belangrijk vinden voor de toekomst. Dit vraagt echter nog een concretiseringslag.

A photograph of a person standing on a tall, dark metal ladder that extends from the bottom of the frame to the top. The person is seen from behind, wearing a light-colored t-shirt and dark shorts, with their right arm raised towards the sky. The background is a clear blue sky with some light clouds. A purple, torn-edge-style graphic box is overlaid on the right side of the image, containing white text.

*Economische groei die
gepaard gaat met
sociale achteruitgang
is geen succes*

Op de volgende pagina worden perspectieven vanuit de in 2020 vastgestelde Toekomstvisie vertaald naar economische ambities. Aan deze ambities wordt invulling gegeven door in te zoomen op onze vier focusgebieden die bepalend zijn voor onze economie: Ondernemerschap en werkgelegenheid – Centrumgebieden – Buitengebied – Bedrijventerrein.

Voor ieder focusgebied gelden specifieke opgaven en keuzes, welke worden toegelicht. Het is aan overheid, ondernemers en bewoners om invulling te geven aan de ambitie. Hierbij staat centraal dat het nadrukkelijk geen blauwdruk is. Anno 2021 is voor iedereen duidelijk dat de omgeving, het (economisch) klimaat, prioriteiten en wet- en regelgeving veranderlijk zijn. Dit betekent niet dat het streefbeeld verandert, hoogstens de weg er naartoe. Dat deze ambitie gedragen wordt door ondernemers versterkt de daadkracht en actiegerichtheid om 'm samen te verwezenlijken.

... en hoe we daartoe gaan komen?

Voor ieder focusgebied gelden specifieke kansen en opgaven. Thema's als duurzaamheid, samenwerking, bereikbaarheid en vestigingsklimaat lopen als een rode draad door de focusgebieden. Voor ieder focusgebied geldt een ambitie met bijbehorende doelen, waarbinnen de komende jaren wordt gewerkt.

Aan de hand van de ambitie en de focusgebieden op de volgende pagina wordt de economische koers voor het komende decennium neergezet

Ambitie Drimmelen:

We versterken onze **diverse, lokaal verbonden** en (in de regio onderscheidende) steeds **blauwgroenere economie**. Door voldoende ruimte te creëren voor onze **lokale ondernemers** om te (blijven) ondernemen, lokale **kansrijke initiatieven** de ruimte te geven om te **groeien** en de werkgelegenheid te laten toenemen.

Dit alles om bij te dragen aan een **levendige, toekomstbestendige** en **inclusieve gemeente** waarin bedrijf en bewoner zich graag vestigt en bezoeker er naar uit kijkt om terug te keren.

Aan de hand van 4 focusgebieden:

Ondernemerschap en
werkgelegenheid

Centrumgebieden

Buitengebied

Bedrijventerreinen

Ondernemerschap en werkgelegenheid

Ondernemerschap en werkgelegenheid:

“In Drimmelen is het **prettig ondernemen** (van groot tot klein), waar door **collectief investeren** in **zichtbaarheid, samenwerking** en **kennisdeling** wordt gewerkt aan krachtig, innovatief en duurzaam **lokaal ondernemerschap** en een **arbeidsmarkt in balans, vandaag en morgen**”

Ondernemerschap en werkgelegenheid

Doelen

1. Verbeteren aansluiting lokaal MKB met onderwijs en arbeidsmarkt
2. Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers) zijn in het kort de doelen die voor het focusgebied Ondernemerschap en Werkgelegenheid gelden.

Verbeteren aansluiting lokaal MKB met onderwijs en arbeidsmarkt

Ons (lokale) bedrijfsleven hecht grote waarde aan gemotiveerde en gekwalificeerde vakmensen. De duurzame beschikbaarheid van dit 'menselijke kapitaal' vormt een belangrijke voorwaarde voor bedrijven en tegelijkertijd een grote opgave naar de toekomst toe. We kiezen ervoor om samen met het bedrijfsleven op te trekken in het verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Door contacten en verbindingen te leggen, informatie uit te wisselen en samenwerking te stimuleren tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Hierin moet onze positie in de regio optimaal benut worden. Ontwikkelingen op het gebied van energietransitie bieden in de toekomst kansen voor lokale werkgelegenheid in deze sector.

Lokaal versterken we het contact tussen het Dongemond college en het lokale MKB door het vormgeven van stageplekken/stagemarkt, excursies en gastlessen. Jongeren hebben de toekomst en door ze

Waar kiezen we niet voor: Versterken profiel van pendelgemeente; inzetten op multinationals; en enkel focus op aantrekken van talent

mee te laten denken in de opgaven (bijvoorbeeld themaweken, sectorwerkstukken etc.) die voor gemeente of voor het bedrijfsleven gelden, vergroten we de bekendheid van bedrijven en de opgaven. De frisse blik van jongeren kan tevens voor vernieuwende en verrassende inzichten zorgen.

Drimmelen is een inclusieve gemeente, gekenmerkt door een lage werkloosheid en mensen met een goed arbeidsethos. Wat betreft arbeidsmarkt zoeken we enerzijds de verbinding met de instrumenten in onze lokale en regionale arbeidsmarktprogramma's om de verbinding tussen mens en arbeidsmarkt te verkleinen. Hierbij haken we aan op regionale programma's binnen de MKB-Deal (Kennis- en leercentrum metaal en onderhoud, Doeners Academie, Pilot online leren). Aanvullend wordt op regionaal niveau een Human Capital Agenda³ opgesteld, waarbij onderwijs, ondernemer en overheid elkaar ontmoeten.

Op lokaal niveau introduceren we gecombineerde bedrijfsbezoeken door gemeentelijke medewerkers uit de domeinen economie en sociaal. Met het doel om sneller de bedrijven op te sporen die maatschappelijke ambities hebben. We continueren de succesvolle samenwerking met bijvoorbeeld MidZuid. Aanvullend heeft onder

³ Zie Actieprogramma Regio West-Brabant 2019-2023

andere corona er voor gezorgd dat de arbeidsmarkt vraagt om meer arbeidsmobiliteit. Dit willen we stimuleren. Enerzijds intern (binnen bedrijven), maar ook extern (tussen verschillende typen banen). We zetten in op het verbinden van (lokale) loopbaan coaching gericht op omscholingsmogelijkheden en het creëren van bekendheid van organisaties die omscholing begeleiden in bijvoorbeeld de zorg (zie kader).

Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers)

Ondernemen in Drimmelen moet aantrekkelijk zijn. We willen tevreden ondernemers die graag doen waar ze goed in zijn: ondernemen. Dit willen we naar de toekomst toe zo gemakkelijk mogelijk maken en hier hoort een goede gemeentelijke dienstverlening bij. Hier zit ruimte voor verbetering, kan en moet beter en samen met ondernemers willen we dit naar een hoger niveau tillen.

Zo brengen we periodiek (bijvoorbeeld tweejaarlijks) de knelpunten in beeld via een ondernemersenquête. Hierbij kijken we kritisch in de spiegel en gaan we aan de slag om verbeterpunten te implementeren. Met een attentiebeleid (welkomst- en informatiepakket startende ondernemers) zorgen we ervoor dat nieuwe ondernemers in een warm bad terecht komen en vergroten we onze zichtbaarheid voor ondernemers door het uitbouwen van ons ondernemersloket. Aanvullend kijken we kritisch naar ons aanbestedingsbeleid, zodat ook (kleinere) Drimmelse ondernemers eerder in aanmerking komen voor opdrachten van de gemeente Drimmelen.

Zorg en welzijn als kans en opgave

Corona heeft nog maar eens duidelijk gemaakt hoe belangrijk zorg is. In combinatie met de aanstaande vergrijzing (relatief toenemend aantal 65+'ers) vormt dit een belangrijke opgave. Naar de toekomst toe wordt er op de arbeidsmarkt in de sector zorg en welzijn grote krapte verwacht. Er zijn simpelweg handen nodig in de zorg.

Tegelijkertijd is dit een kans. Krapte op de arbeidsmarkt betekent namelijk ook dat er veel werkgelegenheid in de sector is. Hier hebben we aandacht voor en willen we op voorsorteren. Dit vinden we belangrijk en heeft sterke aandacht. Enerzijds via het opleiden van toekomstige arbeidskrachten, waarbij we de samenwerking moet worden geïntensiveerd met instanties die hierin zijn gespecialiseerd, bijvoorbeeld Curio. Anderzijds via het enthousiasmeren en bieden van mogelijkheden voor omscholing. Het delen van succesverhalen via bijvoorbeeld SwitchZ of binnen het Regionaal Actieplan Aanpak Tekorten West Brabant vormt hierbij de kern.

Op dit moment zorgt zowel de vindbaarheid van de opdrachten als de zwaarte van de criteria dat lokale ondernemers niet in aanmerking komen voor opdrachten. Naast inkoper, verbinder en partner stimuleren we ondernemerschap en innovatie door het bijdragen aan themasessies op het gebied van ondernemerschap of duurzaamheid. Dit in samenwerking met REWIN en/of Bedrijven Netwerk Drimmelen. Door startende en vernieuwende bedrijven te koppelen aan regionale en provinciale programma's en financieringsmogelijkheden ondersteunen het innovatieve vermogen van ondernemers.

Het relatief hoge aandeel zzp'ers in Drimmelen rechtvaardigt extra beleidsmatige aandacht. Ondanks de grote verschillen tussen zelfstandige ondernemers (van timmerman tot accountant tot foto-hobbyist met de onderneming als bijverdienste) blijkt uit het traject voor deze visie dat er wel degelijk gezamenlijke behoeftes zijn. Zichtbaarheid, informatievoorziening en een ontmoetingsplek zijn samengevat de belangrijkste behoeftes.

Zzp'ers kenmerken zich door een hoge mate van organiserend vermogen. Dit willen we benutten en faciliteren. Zo gaan we met een kopgroep zzp'ers en Bedrijven Netwerk Drimmelen (BND) aan de slag om de zichtbaarheid te verbeteren door een digitaal platform (aansluitend op BND) in te richten. Ook werken we mee aan de eventuele ontwikkeling van een ontmoetingsplek (in aanvulling op maandelijkse bijeenkomst Open Coffee) in een inspirerende omgeving. Een flexwerkplek zoals het Seats2Meet-concept is hierin een inspirerend voorbeeld.

Met gerichte(re) communicatie en afhandeling van vragen van deze doelgroep (bv. inloopspreekuur, vast aanspreekpunt) verbeteren we de informatievoorziening en verkorten we de lijnen met deze ondernemers. De periodieke ondernemersenquête beschikt over specifieke vragen voor zzp'ers. Hiermee verscherpen we het zicht op de samenstelling (o.a. branche, inkomenspositie en arbeidsmarktomstandigheden) en behoeftes, ook in de toekomst.

Centrumgebieden

Centrumgebieden:

“De dorpen Made, Terheijden en Lage Zwaluwe hebben een **vitaal, gebalanceerd** en **toekomstbestendig aanbod** (niet alleen winkels, maar ook horeca, diensten, zorg, onderwijs, evenementen etc.) en dragen zo bij aan **levendigheid** in de centra en **werkgelegenheid** voor onze bewoners. Met focus op **lokale verkoop, goede aansluiting** op de kleine dorpen en vanuit een **collectieve inzet** (ondernemers en gemeente) om de centra beter te laten functioneren”

Centrumgebieden

Waar kiezen we niet voor: Een harde transformatieaanpak naar wonen in onze centra, volop inzetten op consumentenbezoek van buitenaf of 'alle ballen op Made'.

Doelen

1. Kernen als huis- en werkkamers voor onze inwoners
2. Versterken samenwerking en verbindingen
3. Bevorderen innovatief ondernemerschap

We kiezen voor een beleidsmatige focus wat betreft economische activiteiten op onze drie grote dorpen. Dit betekent niet dat Drimmelen, Wagenberg en Hooge Zwaluwe uit het oog wordt verloren. Echter is hier beperkt of geen sprake van een concentratie van functies, waarbij de huidige positie van ondernemingen en functies zo goed mogelijk willen behouden.

Kernen als huis- en werkkamers voor onze inwoners

We bieden in onze centra de ruimte voor verschillende functies, maar met duidelijke kaders om het prettige woonklimaat te behouden. Voor Made geldt dat het centrumplan leidend blijft. Dit willen we kracht bijzetten door het zoeken naar mogelijkheden voor verplaatsing van ondernemers naar het kernwinkelgebied. De gemeente neemt een actieve rol door het gesprek aan te gaan met ondernemers en eigenaren van winkels buiten het centrumgebied of B-locaties in het centrumgebied waar toekomstige leegstand dreigt. Daarbij creëren we voorzienbaarheid (d.m.v. bijvoorbeeld uitsterfregeling) voor transformatie. De Bernarduskerk krijgt een centrale rol in het creëren van de ontmoetingsfunctie.

Voor Lage Zwaluwe geldt dat we de potentie in beeld gaan brengen voor Lage Zwaluwe als groeikern. Met de ligging ten opzichte van het station, de verbinding via het water en het mogelijk te ontwikkelen bedrijventerrein is er perspectief op het gebied van bereikbaarheid en werkgelegenheid. Bij een groeikern hoort een kernvoorzienend centrum, waarbij uitbreiding van dagelijks aanbod denkbaar is.

Voor Terheijden geldt dat het centrum recent is opgeknapt. Hierbij is aandacht geschonken aan de aantrekkelijkheid en verkeersdoorstroom. Het is zaak om naar de toekomst toe, naast de 'hardware', ook aandacht te schenken aan de 'software', waarbij het versterken van de samenwerking tussen ondernemers prioriteit heeft.

Gemeentebreed geldt dat we ruimte bieden voor eventuele schaalvergroting van supermarkten in de dorpen (zoals bijvoorbeeld Lidl in Terheijden). We zien supermarkten als belangrijke functie in de dorpen, ook voor het omliggende (dagelijkse) aanbod. We zorgen ervoor dat onze detailhandelsvisie tijdig wordt geëvalueerd en geactualiseerd. We zien onze centra als belangrijke werklocatie voor onze bewoners, waarin verschillende functies elkaar versterken, 'er vooral wat te doen is' en bezoekers worden verleid langer te verblijven.

Versterken samenwerking en verbindingen

Er is een grote bereidheid tot samenwerking tussen onze ondernemers en het belang van samenwerking wordt breed ingezien. Op lokaal niveau is het behouden en versterken van samenwerking via de BIZ Made topprioriteit. Ook organiseren gemeente en ondernemers een jaarlijkse gezamenlijke schouw in de dorpen om de stand van zaken en eventuele actiepunten in beeld te krijgen. Bedrijven Netwerk Drimmelen blijft een belangrijke partner in het verbinden van ondernemers. We dagen ondernemers uit verbinding te zoeken en het lokale product steviger in de markt te zetten, waarbij onder andere lokale netwerken en verenigingen worden ingezet voor de organisatie van bijvoorbeeld evenementen. De gemeente speelt hierin een verbindende rol.

Om de wisselwerking tussen verschillende functies te versterken verzorgen we voor betere fysieke verbindingen. Zo blijven we zoeken naar mogelijkheden om de verbinding Coop-terrein met het centrumgebied te versterken. Aanvullend zien we kansen in het creëren van een aantrekkelijke verbinding tussen de jachthaven en Made-centrum. In het centrum zelf zoeken we naar mogelijkheden om de beleving te verbeteren (zoals waterspeelplaatsen of het benutten

van historische gebouwen voor toerisme, zie onder andere beleidsvisie vrijetijdseconomie). Op deze manier kunnen we toeristen verleiden om naar het centrum van Made te komen en bestedingen te doen.

Bevorderen innovatie ondernemerschap

Tenslotte dagen we ondernemers uit om out-of-the-box te denken om onze centra toekomstbestendig houden. Hierbij biedt de gemeente volop ruimte voor pilots en denken we graag mee in vernieuwende of experimentele plannen.

We faciliteren door bij te dragen aan een kennissessie waarin circulariteit en duurzaamheid centraal staat. Gedurende deze sessie kunnen centrumondernemers inspiratie op doen voor maatregelen op het gebied van circulariteit of energiebesparing op ondernemersniveau. Door gezamenlijk tijdens deze sessie te prioriteren liggen er kansen om collectieve afspraken te maken (bijvoorbeeld Made-centrum plasticassen-vrij). Daarnaast enthousiasmeren we (startende) ondernemers om aan te haken op landelijke en regionale programma's (van bijvoorbeeld REWIN) ter stimulering van het ondernemerschap. Zoals kennissessies en workshops rondom digitalisering⁴ of coaching MKB.

Buitengebied

Buitengebied:

“Het buitengebied is **gezond, veerkrachtig** en **toekomstbestendig** met een **goede balans** tussen **landbouw, recreatief gebruik**, (overige) **bedrijvigheid, duurzaamheid** en ruimte voor **innovatie** op bedrijfsniveau. Met **constante dialoog** over ruimtegebruik en oog en **respect voor elkaars belangen**”

Buitengebied

Doelen

1. Maatwerk en ruimte voor innovatie agrarische ondernemers
 2. Veilig buitengebied
 3. Oog en oor voor elkaar
- zijn in het kort de doelen die voor het buitengebied gelden.

Het buitengebied is en blijft een belangrijke beeldbepaler van onze gemeente en heeft een groot aandeel in de lokale economie en werkgelegenheid. Hierin is onze landbouwsector dominant, maar neemt het ruimtegebruik van niet-agrarische activiteiten toe. Om goed ruimtegebruik in de toekomst vorm te geven zijn duidelijke kaders en afspraken nodig. Deze afspraken maken we in lijn met de recent opgestelde land- en tuinbouwvisie, ontwerp-omgevingsvisie en visie vrijetijdseconomie.

Maatwerk en ruimte voor innovatie agrarische ondernemers

Onze agrarische sector heeft de komende jaren ruimte nodig, fysiek en beleidsmatig. In lijn met de door ZLTO opgestelde land- en tuinbouwvisie willen we duidelijke kaders bepalen waarbinnen de landbouwsector kan groeien, vernieuwen, veranderen en verbreden (ook in het kader van de duurzaamheidsopgave). Hierbij bieden we experimenteerruimte voor proeftuinen en clustervorming en zijn we meedenkend t.o.v. nieuwe plannen. We omarmen de diversiteit van onze agrarische activiteiten en hebben oog voor de uitdagingen en wensen in de verschillende sectoren.

Dit houdt in dat we kritisch kijken naar onze regelgeving en onze ondernemers in het buitengebied zo goed mogelijk faciliteren om ook naar de toekomst toe trots en goed te boeren. We nodigen ondernemers uit om de onderlinge samenwerking en kennisdeling te bevorderen (bijvoorbeeld op het gebied van circulariteit of promotie van streekproducten) en aan te sluiten op platforms die 'koop lokaal' stimuleren.

Aanvullend is het belangrijk om aan te haken op regionale en provinciale ontwikkelingen die richting geven aan de ontwikkeling van het buitengebied. Enerzijds gaat het hierbij om 'brengen' met het verzorgen van een krachtige lobby (bijvoorbeeld via ZLTO of Glastuinbouw Nederland). Anderzijds op het gebied van 'halen' en aansluiten op bestaande en aankomende programma's en regelingen (zoals POP3+⁵ en binnen de reeds vastgestelde RIS3⁶ Zuid-Nederland).

Voor Plukmade geldt specifiek dat het duurzaam verhogen van het rendement per m² de kernopgave is voor de komende jaren. Hierbij zoeken ondernemers en gemeente samen naar mogelijkheden voor het verlagen van kosten, nieuwe vormen van energieopwekking binnen ons duurzaamheidsprogramma (zoals geothermie en/of gebruik van restwarmte uit Moerdijk) en denken we mee over de mogelijkheden om de verwerking en logistiek van producten op locatie te organiseren.

In Plukmade is sprake van schaalvergroting en revitalisering. Met als gevolg dat de ruimtevraag stijgt. Wat betreft uitbreidingsruimte op het huidige Plukmade volgen we de lijn van de Structuurvisie en de Ontwerp-omgevingsvisie. Uit onderzoek moet het noodzakelijke ruimtebeslag blijken. Indien er sprake is van uitbreidingsbehoefte en het ruimtebeslag duidelijk is, is uitbreiding ten noorden van Plukmade overweegbaar en stellen we indien nodig een PlanMer voor dit gebied op. Met landschappelijke inpassing en een duurzame, recreatieve buffer bij Drimmelen als randvoorwaarden.

Veilig buitengebied

Veiligheid heeft prioriteit. Met het project 'verbeteren verkeersveiligheid buitengebied' zorgen we er voor dat er meer/voldoende ruimte komt voor de verschillende ruimtegebruikers (auto, trekker, fiets en wandelaar). Hierbij werken we aan veilige en (goed) verlichte wegen en bijvoorbeeld het ontmoedigen van sluipverkeer A59-A27. Op het gebied van huisvesting (seizoens-) arbeiders blijft adequate huisvesting (aantal en kwaliteit) volgens de SNF-norm het minimum vereiste. In de basis is huisvesting bij agrariërs op het bedrijf mogelijk, waarbij we huisvesters uitdagen om bovengemiddelde faciliteiten te verzorgen. (Seizoens-)arbeiders zijn immers van groot belang voor onze lokale economie.

We blijven in gesprek met agrarische ondernemers over de vraag naar tijdelijke arbeidskrachten (voornamelijk arbeidsmigranten), bijbehorend huisvestingsvraagstuk en mogelijke oplossingsrichtingen. Aanvullend ontwikkelen we heldere kaders voor de vestiging van bedrijvigheid in het buitengebied (niet zijnde agrarische bedrijvigheid). Uitgangspunt hierbij is dat bedrijvigheid in principe op de bedrijventerreinen plaatsvindt, maar er flexibiliteit en ruimte voor maatwerk is. Hierbij valt te denken aan onderschikte functies, zorgfuncties, recreatieve bedrijvigheid of alternatieve invulling van VAB's

Oog en oor voor elkaar

Tenslotte vinden we oog en oor voor onze agrarische sector belangrijk. We continueren ons structurele overleg agrarische zaken en betrekken de sector actief bij beleidsvorming.

5 *Plattelandsonwikkelingsprogramma 2021-2022, waarbij focus ligt op klimaat, biodiversiteit, bodem en kringlooplandbouw (inclusief stikstof). Dit programma is een verlenging van het POP3 programma, voor de transitieperiode naar het nieuwe Europees Landbouwbeleid*

6 *Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie voor programma's Europese Fondsen Zuid Nederland. De missie van RIS3 is om voor een impuls te zorgen in de vijf grote maatschappelijke transitie die in Zuid én op (inter)nationale schaal spelen. Dit zijn: Energie, Grondstoffen, Klimaat, Landbouw en Voeding en Gezondheid. Hierin worden ook diverse Europese en kansrijke fondsen voor Zuid Nederland en de agrarische sector in het bijzonder benoemd.*

Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen:

Ons **lokale MKB** kan **groeien** en **innoveren** en blijft in Drimmelen dankzij **voldoende kwalitatieve** (uitstraling panden, bereikbaarheid, duurzaamheid, digitalisering, samenwerking) en **kwantitatieve** (hectares) **ruimte** op onze werklocaties

Bedrijventerreinen

Waar kiezen we niet voor: Ontwikkeling van een thematisch cluster of campus; grootschalige ontwikkelingen als overloopgebied van Moerdijk; of het op slot houden van de markt.

Doelen

1. Beperkte lokale uitbreiding bedrijventerreinenareaal (kwantiteit)
2. Toekomstbestendig houden van bestaande werklocaties, met name rondom kwaliteitsslag en verduurzaming (kwaliteit)
3. De samenwerking op bedrijventerreinen verbeteren zijn in het kort de doelen die voor de bedrijventerreinen gelden.

Beperkte lokale uitbreiding bedrijventerreinenareaal

Kwaliteit en kwantiteit zijn de twee kernbegrippen die de komende jaren leidend zijn voor onze bedrijventerreinen. De gemeente Drimmelen kiest nadrukkelijk voor een focus op het faciliteren van lokaal ondernemerschap en bedrijvigheid. Ons MKB is lokaal verbonden en dit draagt bij aan de leefbaarheid, levendigheid, het verenigingsleven en de sociale verbinding. Door ons lokale MKB te faciliteren behouden we onze werkgelegenheid en verlagen we de druk op het woon-werk verkeer. Tevens vergroot het de veerkracht. Lokale bedrijven zijn immers minder 'footloose' en op deze manier behouden we de diversiteit en voorkomen we dat we afhankelijk worden van een of meerdere dominante spelers in ons ecosysteem. Om onze lokale (groeierende) bedrijven te kunnen blijven faciliteren moeten we ons bedrijventerreinareaal uitbreiden. Vraaggericht en in goed overleg met de regio (binnen de kaders de regionale afspraken⁸).

⁷ Anno 2021 wordt er gewerkt aan en volgens de Regionale afspraken bedrijventerreinen West-Brabant. In 2019 zijn er (bestuurlijke) regionale afspraken gemaakt over bedrijventerreinen in West-Brabant, waarbij STEC Groep in 2020 een toekomstbeeld heeft geschetst.

Wat voor soort ruimte willen we bieden?

We kiezen er niet voor grootschalige ontwikkelingen (zoals logistiek of zwaardere industrie) die een bovenregionale functie hebben, te faciliteren. Aanvullend hebben we bij eventuele beperkte uitbreiding altijd oog voor de balans bewoners, natuur en bedrijvigheid.

Op de eerste plaats willen we voorzien in de lokale vraag. De lokale vraag naar bedrijventerreinen bestaat met name uit kleine tot middelgrote kavels op reguliere bedrijventerreinen. Hierin willen we faciliteren, door op de eerste plaats te zoeken naar locaties voor uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen. Concreet denken we hierbij aan de locaties Brieltjenspolder en Thijssenweg.

Uit de analyses blijkt dat de leegstand op bedrijventerreinen onder de frictieleegstand is en dat er geen terstond uitgeefbaar bedrijventerrein meer beschikbaar is. Er is een latente ruimtebehoefte van minimaal 4-5 bruto hectare. Bestaande uit relatief kleine kavels (vanaf 500m² tot maximaal 5.000m²). Dit is exclusief de behoefte van onder andere zzp'ers in bijvoorbeeld de bouw die op zoek zijn naar opslagruimte en units (van 200 tot 500 m²). Regionaal bestaat er hetzelfde beeld rondom regulier bedrijventerreinen. Dat betekent dat een lokale ondernemer die op dit moment wil of moet uitbreiden geen mogelijkheden heeft binnen de gemeentegrenzen en ook in

buurgemeenten (als ondernemers dit al willen) niet snel een goede locatie zal vinden. Door ruimte te creëren voor dit soort ruimtevragen ontstaat er beweeg- of schuifruimte. Een verplaatsing biedt vervolgens kansen voor een kwaliteitsimpuls op de achtergelaten plek, indien de nieuwe gebruiker en/of eigenaar hierin investeert. Een concreet voorbeeld hiervan is Gagelveld. Op deze manier snijdt het mes aan twee kanten.

Om te borgen dat nieuwe bedrijfskavels echt ten goede komen aan de lokale economie, vinden we het als gemeente belangrijk om regie te houden. We proberen speculanten zo veel mogelijk buiten de deur te houden door bijvoorbeeld te sturen op verkoop aan gebruiker-eigenaar, anti-speculatiebeding en/of een bouwbeplanning op te nemen (bijv. binnen één jaar bouwen). Daarnaast vinden we het belangrijk om flexibiliteit te houden in de plannen (bouwhoogte, kavelgrootte etc.), zodat er ruimte is voor voortschrijdend inzicht. Bedrijfsverzamelgebouwen (met kantoor en hal/werkplaats) willen we in principe faciliteren, mits er sprake is van goed gezamenlijk beheer en beveiliging (bijvoorbeeld door GSM-toegangscontrole, centrale bemetering).

REWIN als groeiversneller voor ons MKB

REWIN West-Brabant is de regionale ontwikkelingsmaatschappij die bedrijven helpt bij groeien, innoveren en vestigen. REWIN vormt een belangrijke partner binnen de regio en is gespecialiseerd in het initiëren, stimuleren en verbinden van bedrijven, kennisinstellingen en overheid.

Naast de focus op de vier speerpuntsectoren⁸ biedt deze partner ondersteuning op het gebied van samenwerking, MKB-groeiprogramma's en kennisontwikkeling op het gebied van duurzaamheid. Dit biedt kansen voor Drimmelse bedrijven. Een goed voorbeeld is Symbiosis4Growth, een platform waarbij het uitwisselen van (rest)materialen, energie, kennis, capaciteit en faciliteiten kunnen worden uitgewisseld en tot kostenbesparing kan worden gekomen. Op vele plekken in Nederland wordt hiervan al succesvol gebruik gemaakt. Daarnaast biedt het groei-MKB programma ondersteuning voor bedrijven die groei- en innovatieambities hebben. Door bekendheid te genereren van deze programma's bij onze ondernemers (bijv. via kennissessies of BND) verbinden we onze bedrijven met REWIN en faciliteren we groei.

⁸ Speerpuntsectoren REWIN: hightech maintenance, logistiek, creatieve dienstverlening en agrofood en biobased

Naast uitbreiding, ook werken aan kwaliteit...

Naast kwantitatieve ruimte zetten we de komende jaren in op het verbeteren van de kwaliteit: onze bedrijventerreinen moeten toekomstbestendig blijven. Dit betekent optimaliseren van de bestaande werklocaties. We doen dit langs een viertal lijnen:

Op de eerste plaats is **schoon, heel en veilig** een voorwaarde op onze terreinen. Dat houdt in dat we afspraken maken en handhaven op parkeren, laden en lossen op plekken waar het knelt (bijv. jachthaven). Ook zorgen we ervoor dat er een centraal meldpunt is bij de gemeente voor thema's die spelen (zoals riolering, wegdek, veiligheid).

Op de tweede plaats stimuleren we de **verduurzaming** van onze werklocaties. Dit is onder andere nodig in het kader van de RES1.0 West Brabant¹. Als gemeente stimuleren we deze verduurzaming door op het gebied van energiebesparing een adviesloket in te schakelen. Dit loket helpt het MKB bij het verduurzamen van het bedrijfspand met energiebesparende maatregelen voor de sector en informatie over subsidies, financieringsmogelijkheden en wet- en regelgeving. Aanvullend organiseren we kennissessies waarbij we ondernemers ondersteunen om op bedrijfsniveau energiebesparende maatregelen te nemen. Daarnaast brengt de gemeente in samenwerking met de ondernemers kansen en knelpunten in beeld op het gebied van klimaatadaptatie (bv. waterafvoer of hittestress). Op het gebied van circulariteit enthousiasmeren we ondernemers om aan te sluiten op programma's van REWIN.

Op de derde plaats gaan we voor **kwaliteitsbehoud- en verbetering van onze bestaande terreinen**. Dit houdt in dat we inzet leveren op de uitstraling van de zaken waarop de gemeente invloed heeft: bewegwijzering, openbare ruimte, groen. Aan ondernemers is het de taak om de uitstraling van het pand en het kavel te verzorgen. Hierbij gaat de gemeente, waar nodig, het gesprek aan indien de uitstraling de kernwaarden van onze gemeente (rust, ruimte) verstoort. Indien structurele ingrepen zoals verplaatsing nodig zijn, denken we hierin mee en liggen er mogelijk kansen voor vitalisering van het oude pand. Op die manier kan herstructurering van verouderde industrie leiden tot kwaliteitsverbetering en meer ruimte bieden voor ons lokale MKB.

... en samenwerking

Tenslotte is er vanuit onze ondernemers de behoefte kenbaar gemaakt om de **samenwerking** te versterken. Diverse ondernemers op verschillende bedrijventerreinen zien de potentie van samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van collectieve energie-inkoop, Keurmerk Veilig Ondernemen, gezamenlijk afvalbeheer, tegengaan van criminaliteit, beheer en onderhoud. Er is behoefte voor een centraal aanspreekpunt voor ondernemers en collectiviteit brengt de kans voor het versterken van de lobby voor bedrijventerreinen in Drimmelen. Echter is iedereen zich ook bewust van de uitdagingen die samenwerking met zich mee brengt. Wie gaat dit trekken? En wie betaalt mee? Als gemeente spelen we in een verbindende rol waarbij we stap voor stap toewerken naar gezamenlijk parkmanagement.

04

Uitvoerings- programma

4.1 Uitvoeringsprogramma

Rol gemeente: inspireren en faciliteren

Rol ondernemers: kansen creëren en benutten

- Ondernemer ondernemerstafel

Het vorige hoofdstuk geeft per focusgebied weer wat de ambitie is en welke keuzes bij deze ambitie aansluiten. Op basis van input van ondernemers en stakeholders tijdens ondernemerstafels en kopgroep sessies is opgehaald welke acties aansluiten bij en zorgen voor het behalen van de opgestelde ambitie.

Per focusgebied zijn acties opgesteld. Vervolgens wordt aangegeven wie de initiële initiator van de actie is. Ook wordt een indicatie van de kosten¹⁰ gegeven en voor welke termijn de actie geldt, waarbij onderscheidt gemaakt wordt tussen korte (binnen 0-1 jaar), middellange (1-3 jaar) en lange termijn (>3 jaar) .

Tijdens het proces tot het opstellen van deze economische nota kwam naar voren dat de samenwerking tussen ondernemers binnen het eigen gebied en tussen verschillende deelgebieden flink versterkt kan worden. De actiepunten zijn zo opgesteld dat ze bijdragen aan het versterken van de onderlinge samenwerking tussen ondernemers en sectoren in de gemeente Drimmelen.

¹⁰ € = € 0 - €5.000
 €€ = € 5.000 - € 10.000
 €€€ = € >10.000

Ondernemerschap en werkgelegenheid

"In Drimmelen is het prettig ondernemen (van groot tot klein), waar door collectief investeren in zichtbaarheid, samenwerking en kennisdeling wordt gewerkt aan krachtig, innovatief en duurzaam lokaal ondernemerschap en een arbeidsmarkt in balans vandaag en morgen"

Doelen:

1. Verbeteren aansluiting lokaal MKB met onderwijs en arbeidsmarkt
2. Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers)

DOEL	ACTIE	INITIATOR	INDICATIE KOSTEN	TERMIJN
Verbeteren aansluiting lokaal MKB met onderwijs en arbeidsmarkt	1. Organiseren van een 'open-bedrijven-dag' Drimmelen om de bekendheid en trots van Drimmelense bedrijven te vergroten en verbinding (lokale) arbeidsmarkt te verbeteren.	Ondernemers (collectieven)	-	Kort
	2. Versterken samenwerking Dongemond college en regionaal onderwijs (bv. Avans, Koning Willem I College, Rooi Pannen, BUAs) en lokaal MKB voor vormgeven stageplekken/stagemarkt, excursie, gastlessen, projectweken etc. Ophalen vragen bij ondernemers via bijvoorbeeld BND en gemeente.	Dongemond College, Hogescholen, brancheverenigingen	-	Kort
	3. Verbeteren aansluiting lokaal MKB en arbeidsmarkt door enthousiasmeren bedrijven voor aansluiting met MidZuid, aanhaken op regionale programma's MKB-deal (Kennis- en leercentrum metaal en onderhoud, Doeners Academie, Pilot online leren), inzetten op lokale loopbaan coaching gericht op omscholingsmogelijkheden	Gemeente en ondernemers	-	Midden
	4. Continueren en versterken samenwerking en zichtbaarheid met (boven)lokale en regionale partijen die opleiding/omscholing naar zorg & welzijn faciliteren (zoals SwitchZ, Curio) en waar kansrijk aansluiten op Regionaal Actieplan Aanpak Tekorten West-Brabant door informatievoorziening en structureel overleg	Gemeente	-	Midden
Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers)	5. Invoeren attentiebeleid ondernemers (bv. welkomstpakket nieuwe ondernemers)	Gemeente	€	Kort
	6. Verbeteren zichtbaarheid en uitbouwen digitaal ondernemersloket (op gemeentelijke website) voor zowel startende als bestaande ondernemers	Gemeente	€	Kort
	7. Verbeteren gemeentelijke dienstverlening door structureel (1x per twee jaar) een digitale ondernemersenquête uit te (laten) voeren en knelpunten in beeld te brengen	Gemeente	€	Kort
	8. Verbeteren bereikbaarheid (OV-)knooppunten door onderzoeken en mogelijk faciliteren last-mile-vervoer en deelmobiliteit (in samenwerking met ondernemers en deelplatforms) via werkgroep	Gemeente	€	Midden
	9. Inrichten en uitbouwen platform 'Koop Lokaal Drimmelen' om lokaal inkopen (zowel producten als diensten) te stimuleren onder inwoners en gemeente	Ondernemers	€€	Kort
	10. Meedenken en benutten kennis en kracht energiecoöperaties (zoals Traaijs Energiecollectief, Duurzaam Drimmelen, Stichting Energietransitie Drimmelen, Opgewekt Drimmelen)	Gemeente	-	Lopend

Ondernemerschap en werkgelegenheid

“In Drimmelen is het prettig ondernemen (van groot tot klein), waar door collectief investeren in zichtbaarheid, samenwerking en kennisdeling wordt gewerkt aan krachtig, innovatief en duurzaam lokaal ondernemerschap en een arbeidsmarkt in balans vandaag en morgen”

Doelen:

1. Verbeteren aansluiting lokaal MKB met onderwijs en arbeidsmarkt
2. Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers)

DOEL		ACTIE	INITIATOR	INDICATIE KOSTEN	TERMIJN
Gemeentelijke dienstverlening naar een 7.0 (ook voor zzp'ers)	11.	Betere informatievoorziening aan zzp'ers door gemeente door gerichte(re) communicatie en afhandeling vragen van deze doelgroep (bv. inloopspreekuur, vast aanspreekpunt, digitale vindbaarheid etc.)	Gemeente	-	Kort
	12.	Beter zicht op samenstelling en behoeften zzp'ers (o.a. branche, inkomenspositie en arbeidsomstandigheden) door opnemen zzp'ers-sectie in structurele ondernemersenquête	Gemeente	-	Midden
	13.	Gemeentelijk aanbestedings- en inkoopbeleid zo aanpassen dat (kleinere) Drimmelse ondernemers eerder in aanmerking komen voor opdrachten van de gemeente Drimmelen vanuit 'koop lokaal' concept	Gemeente	-	Kort
	14.	Vergroten zichtbaarheid zzp'ers binnen gemeente én onderling door bijvoorbeeld een Digitale Bedrijvengids Drimmelen te ontwikkelen of 'zzp'er in de spotlight' en het inrichten van een zzp-platform Drimmelen waarop zzp'ers en het (grotere) MKB zich presenteren aan elkaar. Kan later eventueel worden uitgebouwd met matchingsmodule voor arbeidsmarktvragestukken. Lokale ondernemer kan platform bouwen	Kopgroep zzp'ers	€€	Kort
	15.	Stimuleren samenwerking zzp'ers door mee te werken aan ontwikkeling ontmoetingsplek met meer mogelijkheden (in aanvulling op maandelijkse bijeenkomst Open Coffee) voor ontmoeting en samenwerking in een inspirerende omgeving (voorbeeld Seats to Meet-concept). Idealiter gekoppeld aan enkele flexibele werkplekken	Kopgroep zzp'ers	€	Midden
	16.	Verbeteren bekendheid en zichtbaarheid Open Coffee om netwerken zzp'ers te stimuleren.	BND/Open Coffee	-	Kort

Centrumgebieden

“De dorpen Made, Terheijden en Lage Zwaluwe hebben een vitaal, gebalanceerd en toekomstbestendig aanbod (niet alleen winkels, maar ook horeca, diensten, zorg, onderwijs, evenementen etc.) en dragen zo bij aan levendigheid in de centra en werkgelegenheid voor onze bewoners. Met focus op lokale verkoop, goede aansluiting op de kleine dorpen en vanuit een collectieve inzet (ondernemers en gemeente) om de centra beter te laten functioneren”

Doelen:

1. Kernen als huis- en werkkamers voor onze inwoners
2. Versterken samenwerking en verbindingen
3. Bevorderen innovatief ondernemerschap

DOEL	ACTIE	INITIATOR	INDICATIE KOSTEN	TERMIJN
Kernen als huis- en werkkamers voor onze inwoners	1. Evalueren en actualiseren van Centrumplan Made en Detailhandelsvisie	Gemeente en ondernemers	€	Midden
	2. Onderzoek mogelijkheden actief verplaatsingsbeleid van functies op B-locaties, gericht op het stimuleren van vestiging functies in centrumgebied door opstellen instrumenten box om verplaatsing en transformatie mogelijk te maken (bv. keukentafelgesprekken, uitsterfregeling, vastgoedaanpak, ingroeihuren, actief wegbestemmen)	Gemeente	€€€	Lang
	3. Onderzoek bredere functie invulling panden (bv. atelier/winkel met achter woning) in kernwinkelgebied Made, met oog voor behouden van levendige gevel/uitstraling pand	Gemeente	-	Lopend
	4. Bernarduskerk in Made blijven door ontwikkelen als toekomstige ontmoetingslocatie met verschillende functies (met oog voor zzp'ers)	Gemeente	-	Lopend
	5. Opstellen Gebiedsvisie Lage Zwaluwe ('Lage Zwaluwe als groeikern') met daarin aandacht voor centrumontwikkeling, verbinding havengebied en mogelijke ontwikkeling stationsgebied	Gemeente	€€€	Midden
Versterken samenwerking en verbindingen	6. Inrichten structureel overleg met vertegenwoordiging ondernemers in combinatie met jaarlijkse schouw in dorpen om de stand van zaken door te nemen	Ondernemers en gemeente	-	Kort
	7. Versterken verbinding Jachthaven en Made-centrum door fysieke verbinding (bewegwijzering met kleuren, route) en digitale verbinding (zichtbaarheid, informatie, arrangementen)	Gemeente / ondernemers	€	Kort
	8. Verhogen combinatiebezoek Coop en kernwinkelgebied door versterken visuele verbinding Coop-terrein met verblijfsgebied Made (uitschrijven prijsvraag/schoolopdracht voor idee meest aantrekkelijke verbinding)	Gemeente	€	Kort
	9. Continueren en evalueren BIZ Bruisend Made en deze samenwerking op onderdelen optimaliseren (bv. meer betrokkenheid, zichtbaarheid, organisatiekracht)	Bruisend Made / ondernemers	€€	Midden
	10. Onderzoeken wenselijkheid en haalbaarheid werving van (expertise van) een centrummanager voor Made-centrum	Ondernemers	€€	Kort
Bevorderen innovatief ondernemerschap	11. Stimuleren innovatie MKB door enthousiasmeren ondernemers om aan te haken op landelijke en regionale programma's stimuleren ondernemers (REWIND, coaching MKB, ondernemerscafé, digitaliseringsprogramma MKB-deal)	Ondernemers (collectieven)	-	Kort
	12. Stimuleren circulariteit en duurzaamheid onder centrumondernemers door organiseren inspiratiesessies voor energiebesparende of circulaire maatregelen, waarbij ondernemers samen tot een prioritering komen en er mogelijk collectief afspraken worden gemaakt (bv. eerste winkelgebied zonder plastic tassen)	Gemeente / ondernemers (collectieven)	-	Midden

Buitengebied

“Het buitengebied is gezond, veerkrachtig en toekomstbestendig met een goede balans tussen landbouw, recreatief gebruik, (overige) bedrijvigheid, duurzaamheid en ruimte voor innovatie op bedrijfsniveau. Met constante dialoog over ruimtegebruik en oog en respect voor elkaars belangen”

Doelen:

1. Maatwerk en ruimte voor innovatie agrarische ondernemers
2. Veilig buitengebied
3. Oog en oor voor elkaar

DOEL	ACTIE	INITIATOR	INDICATIE KOSTEN	TERMIJN
Maatwerk en ruimte voor innovatie agrarische ondernemers	1. Opstellen kaders (overige) bedrijvigheid buitengebied (niet zijnde agrarische bedrijvigheid) in het buitengebied zodat duidelijk wordt welke bedrijvigheid zich wel en welke zich niet kan vestigen in buitengebied (waaronder VAB's) en er een gelijk speelveld gecreëerd wordt voor ondernemers	Gemeente	-	Kort
	2. Meedenkende houding gemeente t.o.v. nieuwe plannen of ontwikkelingen bij agrarische bedrijven die bijdragen aan de totstandkoming van een toekomstbestendig buitengebied	Gemeente	-	Lopend
	3. Stimuleren innovatie door experimenteerruimte te bieden voor proeftuinen, clustervorming	Ondernemers	€€	Kort
	4. Bevorderen kennisdeling over circulariteit/kringloop in de landbouw door creëren van een platform (bv. introductie Indusym)	Ondernemers (collectieven)	€	Kort
	5. Uitwerken kaders landbouw waarbinnen landbouw kan groeien, vernieuwen, veranderen en verbreden	Gemeente	-	Midden
	6. Stimuleren ' koop lokaal ' door onderlinge samenwerking rond ontwikkeling en branding/promotie streekproducten, verbindingen agrariërs met lokaal MKB (detailhandel, horeca, verblijfsrecreatie, etc.), aansluiten op Platform 'Koop Lokaal Drimmelen'	Ondernemers	€€	Kort
	7. Doorontwikkeling zoektocht alternatieve warmtebronnen door continueren onderzoek geothermie Plukmade en Terheijden. Gemeente faciliteert en ondersteunt	Geothermie Plukmade BV	-	Lang
Veilig buitengebied	8. Opstarten project Verbeteren verkeersveiligheid buitengebied zodat er meer/voldoende ruimte komt voor verschillende ruimtegebruikers (auto, trekker, fiets en wandelaar), ontmoedigen sluipverkeer A59-A27 etc.	Via uitvoerings-agenda verkeer en vervoer	-	-
	9. Onderzoeken behoefte en wenselijkheid geconcentreerde huisvesting arbeidsmigranten met oog op voldoende kwalitatieve en kwantitatieve ruimte om zo agrarische ondernemers te ontlasten	Gemeente / ondernemers (collectieven)	€€	Midden
Oog en oor voor elkaar	10. Structureel overleg agrarische zaken (halfjaarlijks) en actief betrekken sector bij beleidsvorming	Gemeente / ondernemers (collectieven)	-	Kort
	11. Samenwerking ondernemers kassengebied versterken door in dialoogsessies gezamenlijk de samenwerkingsmogelijkheden te verkennen op de thema's energie, veiligheid en afvalmanagement (Ka(ns)rijk Made)	Ondernemers	-	Kort

Bedrijventerreinen

“Ons lokale MKB kan groeien en innoveren en blijft in Drimmelen dankzij voldoende kwalitatieve (uitstraling panden, bereikbaarheid, duurzaamheid, digitalisering, samenwerking) en kwantitatieve (hectares) ruimte op onze werklocaties”

Doelen:

1. Beperkte lokale uitbreiding bedrijventerreinenareaal (kwantiteit)
2. Toekomstbestendig houden van bestaande werklocaties, met name rondom verduurzaming en een kwaliteitsslag (kwaliteit)
3. De samenwerking op bedrijventerreinen verbeteren

DOEL		ACTIE	INITIATOR	INDICATIE KOSTEN	TERMIJN
Beperkte lokale uitbreiding bedrijventerreinenareaal (kwantiteit)	1.	Onderzoeken aanwijzing en uitwerking zoekgebieden voor fysieke uitbreiding huidige werklocaties (waaronder mogelijk Brieltjenspolder en Thijssenweg)	Gemeente	€	Kort
	2.	Ontwikkelen nieuwe bedrijfskavels voor de uitbreidingsruimte van lokale bedrijven indien geschikte locaties zijn gevonden, waarbij gemeente regie houdt en belegger zo veel mogelijk buiten deur wordt gehouden	Gemeente	€€€	Midden
	3.	Onderzoeken haalbaarheid en wenselijkheid bedrijfsverzamelcomplex (met combinatie kantoor - werkplaats en/of boxcomplex) met beheerconcept op een zichtlocatie	Gemeente / ondernemers	€	Kort
Toekomstbestendig houden van bestaande werklocaties, met name rondom verduurzaming en een kwaliteitsslag (kwaliteit)	4.	Stimuleren verduurzaming werklocaties zoals zonnedaken en energiebesparende maatregelen door inschakelen (regionaal) energieloket	Gemeente	€€€	Kort
	5.	Door onderzoek in beeld brengen kansen en behoeften maatregelen klimaatadaptatie op bedrijventerreinen (bv. regenwater, hittestress)	Ondernemers	€€	Midden
	6.	Organiseren jaarlijkse kennissessie circulaire economie om (samenwerking op het gebied van) circulariteit op bedrijventerreinen te bevorderen (bijvoorbeeld introductie Indusym, in samenwerking met REWIN)	Ondernemers (collectieven)	€	Kort
	7.	Stimuleren innovatief vermogen ondernemers door aansluiting op projecten REWIN (bv. duurzaamheid en digitalisering)	Ondernemers (collectieven)	-	Kort
	8.	Aanpakken verbetering bereikbaarheid bedrijventerreinen, zoals opzetten deelvervoer of fietsplan	Gemeente	€€	Midden
	9.	Bevorderen verkeerscirculatie en -veiligheid jachthaven Drimmelen door beleid parkeren op eigen terrein bij nieuwe ondernemingen	Gemeente	-	Lopend
	10.	Onderzoek naar parkeer- en verkeerssituatie in Jachthaven Drimmelen (laden en lossen vindt plaats in openbaar gebied i.p.v. op eigen terrein), afspraken maken over laden/lossen en langparkeren	Gemeente	€€	Kort
De samenwerking op bedrijventerreinen verbeteren	11.	Toewerken naar georganiseerde samenwerking bedrijventerreinen door opzetten BIZ of parkmanagement met opzetten werkgroepen per bedrijventerrein als eerste stap (voor thema's als bereikbaarheid, duurzaamheid, contact met onderwijs)	Ondernemers	-	Kort

4.2 Organisatie & financiën

Hoe gaan we de uitvoering samen realiseren?

Gedurende diverse bijeenkomsten kwam naar voren dat er een sterke behoefte is aan handvatten wat betreft uitvoering. Deze economische visie vormt een belangrijk middel om de acties in verschillende gebieden met elkaar te verbinden en in gang te zetten.

Om tot de uitvoering van de economische nota te komen kiezen we voor een uitvoeringsvorm waarin overheid en bedrijfsleven gezamenlijk optrekken en sturen op de verschillende acties en projecten.

De verantwoordelijkheden tussen partijen zijn als volgt verdeeld:

- Rol overheid: Partner van bedrijfsleven en onderwijs die faciliteert, verbindt en verantwoordelijkheid neemt in 'eigen' acties
- Rol bedrijfsleven/betrokkenen: Ondernemen/investeren, samenwerken en mede uitvoering aan acties

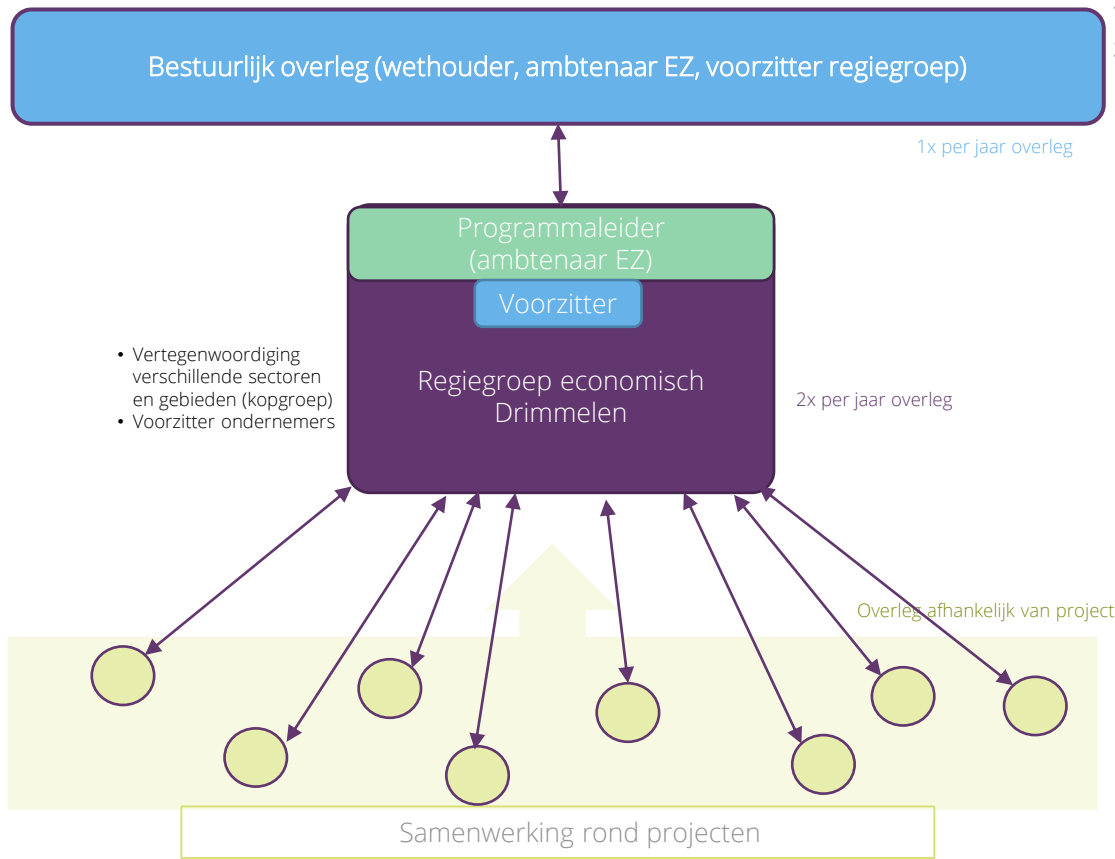
In de praktijk zien we een aantal uitgangspunten die belangrijk zijn om succesvol aan de slag te kunnen gaan met de economische visie:

- **Een gemeenschappelijk kader als basis.** Deze visie biedt dit kader en wordt door alle partijen gedragen.
- **Beoogde resultaten staan centraal.** Acties en maatregelen in de visie zorgen ervoor dat overleggen resultaatgericht worden, waarbij het van belang is om successen te delen en te vieren.
- **Voorkom vrijblijvende samenwerking.** Uitvoering vraagt commitment van verschillende partijen. Door een heldere verantwoordelijkheidsverdeling dragen alle partijen bij.
- **Zo veel mogelijk aanhaken op bestaande overlegstructuren.** Er is in Drimmelen al een sterke samenwerkingscultuur. Hierop willen we voortbouwen, zonder onnodig nieuwe overlegstructuren op te tuigen.

*“Samenwerking is het toverwoord”
- Ondernemer kopgroep*

De kopgroep heeft uitgesproken gezamenlijk uitvoering te geven aan de economische visie aan de hand van de variant 'regiegroep met gebiedsgerichte samenwerking'. Dit betekent een gecombineerde (bedrijfsleven en overheid) regiegroep die verantwoordelijk is voor de coördinatie en voortgang van de actieagenda. Het 'echte werk' gebeurt in de projecten op gebiedsniveau. De regiegroep kan in een eerste overleg beslissen welke actiepunten prioritering krijgen. Op het moment dat er een gezamenlijk belang wordt ervaren (in een specifiek gebied) komen partijen sneller tot samenwerking. Een keer per jaar wordt de samenwerking op bestuurlijk niveau geëvalueerd en zo nodig aangescherpt. Aan de linkerkzijde is deze samenwerking visueel weergegeven, de volgende rolverdeling geldt:

Bestuurlijk overleg. Bestuurlijke aansturing

- Monitoren voortgang uitvoering economische nota
- Evaluatie samenwerkingsvorm
- Agenderen nieuwe actiepunten bestuurlijk (publiek en privaat), regionaal
- Inzetten van netwerken

Gemeentelijk programmaleider. Ambtelijke aansturing en aanspreekpunt

- Dagelijkse aansturing/coördinatie economisch beleid en uitvoeringsprogramma
- Bewaken voortgang gemeentebrede projecten en bewaken gemeentelijk budget
- Secretaris bestuurlijk overleg en regiegroep (betreft ook tijdig bestuurlijk agenderen van thema's die gebiedsoverstijgend en/of gemeentebreed zijn)

Regiegroep economisch Drimmelen. Coördineren uitvoering

- Sturing, coördinatie, regie op uitvoering economisch uitvoeringsprogramma
- Inrichten gebiedsgerichte samenwerking / projecten
- Monitoring voortgang projecten (gemeentebreed en in specifieke gebieden)
- Ambassadeur naar ondernemers en ook betrekken andere ondernemers
- Combinatie van bestaande structuren (zoals BND) en nieuwe structuren voor specifieke groepen (zoals zzp'ers)

Samenwerking rond projecten. Uitvoering projecten

- Uitvoering van de projecten

Financiën

Voor de uitvoering van de economische visie gaan we voor 2021 uit van een kickstart-werkbudget van € 50.000, waarna vanaf 2022 jaarlijks een werkbudget van circa € 25.000 per jaar nodig zal zijn. Deze kosten zijn bedoeld om ondernemers-en gemeente-initiatieven die aansluiten op de economische visie te faciliteren en uit te voeren.

De gemeentelijk programmaleider (beleidsmedewerker Economische Zaken) bewaakt het overzicht van de acties in het uitvoeringsprogramma. De verwachting is dat zij gemiddeld 8 tot 12 uur per week kwijt zal zijn aan de diverse projecten en de coördinatie van het totaal.

Deze inzet moet diverse initiatieven ondersteunen die een positieve bijdrage leveren aan realisatie van de ambitie **van het versterken van onze diverse, lokaal verbonden en (in de regio onderscheidende) steeds blauwgroenere economie** van Drimmelen.

Voor de begrotingscyclus van 2025 zal een evaluatie plaatsvinden van de uitvoering van de economische agenda. Op dat moment wordt gekeken naar de benodigde acties en budget voor de komende jaren.

SEINPOST ADVIESBUREAU B.V.
Brugstraat 1A
5211 VS 's-Hertogenbosch

088 - 210 02 00
info@seinpost.com
www.seinpost.com

Lars Pijlman
Brigitte Huisman
Luc van den Boogaart

